

РОЗВИТОК НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК РУШІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН

Антохов А.А.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті обґрунтовано функціональну значимість освітньої сфери для інноваційного розвитку регіону та його бізнес-середовища. Проаналізовано динаміку розвитку освітньої сфери Карпатського регіону згідно базових індикаторів. Визначено вагомість областей Карпатського регіону за кількістю вищих навчальних закладів, студентів у них, аспірантів і докторантів.

Ключові слова: науково-освітнє середовище, освітня сфера, інноваційний розвиток регіону, освітні індикатори.

Постановка проблеми. Стан та перспективи розвитку економіки регіону визначають її ознакові характеристики, серед яких – цілісність, дисипативність, структурованість, функціональність, потенційність, самоорганізація трансформаційність, трансакційність, податкоспроможність, логістичність, фракталізація та *інноваційність*. Остання означає здатність мобілізувати інноваційні ресурси задля реалізації стратегічних і тактичних цілей стимулювання економічного зростання, а також здатність економічної системи сприймати інновації, адекватно на них реагувати [1]. У зв'язку з важливістю ознаки інноваційності вітчизняні вчені виділяють у структурі економічної системи регіону так звану регіональну інноваційну систему. Вона є організаційно-інституційним комплексом у структурі економічної системи регіону. Такий комплекс являє собою систему управління інтелектуальним потенціалом регіону, що визначає здатність переходу на інноваційний тип розвитку, є збалансованою, інтегрованою, об'єднаною єдиними цілями та завданнями структурою [2, с. 24].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність даного дослідження підтверджує потреба наукових пошуку перспектив інноваційного розвитку регіонів України на основі використання їх інтелектуально-трудового потенціалу. У цьому слід виходити із здійснених напрацювань, які обґрунтовують його рушійну значимість для прогресивних змін (С. Вовканич, М. Долішній, С. Злупко, В. Куценко, В. Мікловда, У. Садова, М. Семикіна, Л. Семів, С. Пирожков, М. Пітюлич, Л. Шаульська, Л. Шевчук та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У нинішніх умовах розвиток регіональної економіки набуває дещо інших, стратегічних ознак. Це обумовлено концептуальною зміною характеру загального розвитку людства, його входження в епоху постіндустріальної економіки, яка базується на інтенсивному інноваційному типі економічного зростання, що призводить до лавиноподібного збільшення кількості все нових наукових відкриттів, видів продукції і галузей [3, с. 18]. Відтак розвиток економіки регіону при цьому також зазнає часто стихійних впливів. Усе частіше перед нею постають нові виклики, на які вона просто не встигає реагувати і в результаті втрачає конкурентні позиції, що надалі позначається на рівні матеріального добробуту населення. Тому при розумінні розвитку регіональної економіки слід враховувати загальні процеси динамічності змін з наростаючими тенденціями.

Мета статті. Метою даної публікації визначено наукове обґрунтування можливостей інноваційного розвитку регіонального ринку праці Карпатського регіону України. Цілями при цьому встановлено:

– узагальнення нових викликів інноваційного розвитку регіональних ринків праці у відповідності до технологічно-сингулярних ознак;

– аналіз основних показників економічної активності населення в областях Карпатського регіону з співставленням до макрозначень та визначенням їх вагомості в регіональному вимірі;

– визначення стану оплати праці в областях Карпатського регіону з точку зору її розміру та заборгованості виплат;

– виявлення проблемних динамік попиту і пропозиції робочої сили в Карпатському регіоні як мотиваторів інноваційного розвитку ринків праці.

Виклад основного матеріалу. Розвиток регіональної економіки як процес неперервних змін її характеристик, що в основному супроводжуються структурними трансформаціями та призводять до формування нових типів відносин, форм організації виробництва (продукування матеріальних і нематеріальних благ), способів використання ресурсних можливостей задля підвищення матеріального добробуту населення. Такий розвиток безумовно може набувати не лише прогресивних, але й регресивних ознак. У даному дослідженні ціленаправленість розвитку розглядається за *інноваційним вектором*. Це означає, що інноваційний розвиток регіональної економіки передбачає посилення значимості інноваційних процесів у вдосконаленні системи відносин, які виникають з приводу перерозподілу і мобілізації ресурсів.

Інноваційний розвиток регіональної економіки на сучасному етапі слід першочергово орієнтувати на процеси інтелектуалізації суспільства. Саме використання інтелектуальних здібностей населення (постійного та мігрантів) має бути основним рушієм побудови системи економічних й соціально-трудових відносин. Способи ресурсного використання зі спрямованістю на можливість самозабезпечення регіону мають оптимізувати інтелектокористування із пошуком найбільш продуктивних сфер, розвиток котрих міг би забезпечувати підвищення якості життя населення.

Базовими *детермінантами інноваційного розвитку регіональної економіки* є бізнес, наука й освіта, а також інтелектуально-трудовий потенціал населення. У даних фокусах необхідно обґрунтувати перспективність формування інноваційних регіональних економічних систем на основі посилення процесів інтелектуалізації суспільства. Це актуально здійснювати на прикладі Карпатського регіону України. Цей регіон обраний з причин відносної стабільності його соціально-економічного розвитку, наближення до кордонів ЄС (Польща, Румунія, Молдова, Угорщина, Словаччина) з можливостями транскордонного співробітництва, а також з авторським баченням потужності його потенціалу

технологічного прориву з концентрацією основних ресурсних можливостей у поліцентричному агломеративному утворенні – м. Львів. Вважаємо, що даний економічний регіон має стати на нинішньому етапі розвитку України базовим просторовим рушієм прогресивних змін. Окрему увагу слід звернути на Чернівецьку область та значні її резерви соціально-економічного розвитку.

Інноваційний розвиток регіону реалізується в основному через його бізнес-середовище. Спроможність бізнесу продукувати, реалізовувати й впроваджувати інноваційний продукт залежить від його інтелектуально-трудоного потенціалу, який детермінується науково-освітнім середовищем регіону. Відтак між сферою бізнесу, науки та освіти формується тісний взаємозв'язок. За умов ідеальної їх взаємодії в регіоні інституціоналізується розвинена система відносин з приводу використання й створення різних ресурсів з орієнтацією на прогресивні технології та нові виклики суспільного прогресу.

Проблемність формування науково-освітнього середовища в регіонах України виникає вже на етапі взаємодії сфер освіти і науки. Доктрина впровадження науки в університетах залишається не-реалізованою впродовж багатьох років. Більше того, в 2015 році фінансування цільової програми за даним напрямом було припинено [4]. Поточні реформи зі скороченням кількості ВНЗ та забезпечення їх домінуючої значимості як дослідницьких здійснюються на фоні масових кадрових скорочень, демотивації викладацького персоналу до якісної педагогічної, методичної й наукової діяльності. Практика публікацій за власний кошт, витрат на покращення матеріально-технічної бази аудиторій і лабораторій, неоплачувана профорієнтаційна, кураторська, науково-методична робота, інші вимушені витрати ведуть до формалізму реформування системи вищої освіти в Україні за європейськими зразками. Тому поточні реформи в умовах обмеженого бюджетного фінансування слід здійснювати в регіональних масштабах у рамках комплексного регіонального розвитку. Національний рівень реалізації освітньої політики має передбачати чітке окреслення ціннісних пріоритетів з недопущенням повторного, свідомого поділу населення країни з різним ідеологічним вихованням і світоглядом, що в підсумку призвело до поточної соціокультурної кризи.

Можна обширно обґрунтувати, що рівень розвитку науково-освітнього середовища регіону залежить від можливостей працевлаштування. Однак саме освіта й наука мають детермінувати конкурентоспроможність бізнесу, схильності до інноваційної діяльності, ефективність ресурсного використання з відображенням на комерційних результатах. Можна визначити наступні сфери впливу науково-освітнього середовища на бізнес:

- по-перше, базова детермінація – задоволення потреби в кадрах відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, у тому числі через базову підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації;

- по-друге, важлива детермінація в умовах стимулювання інноваційного розвитку регіону через його бізнес-середовище – це формування в кадрів навиків інноваційної діяльності, а в населення – інноваційного типу економічної поведінки, що означає його схильність, потребу споживання інноваційного продукту;

- по-третє, здійснення науково-методичного обґрунтування щодо різних рішень розвитку бізнесу, проведення соціологічних обстежень тощо;

- по-четверте, можливості залучення працівників сфери бізнесу до вторинної зайнятості в науко-

во-освітній сфері з метою викладацької, науково-дослідної діяльності;

- по-п'яте, можливості залучення студентів, наукових, педагогічних кадрів на проходження практичної підготовки у межах суб'єктів бізнесу, виконання на їх базі наукових, дипломних проектів;

- по-шосте, можливості спільної реалізації науково-дослідницьких проектів через різні організаційні форми з метою продукування, вдосконалення інноваційного та інших продуктів (послуг).

Фактично суб'єкти бізнесу можуть стати «проміжною ланкою» реальної та ефективної співпраці науки й освіти, розвитку на цій основі науково-освітньої сфери регіону, здатної продукувати конкурентоспроможний інтелектуальний продукт.

Не можна говорити, що науково-освітнє середовище в регіонах України є неефективним. Йому притаманні численні проблеми, які ускладнюють ефективність його реального позитивного впливу на соціально-економічний розвиток регіонів. Тому необхідно визначити, які можливості науково-освітньої сфери та пріоритети її розвитку в контексті забезпечення інноваційного поступу економіки регіонів.

Науково-освітнє середовище Карпатського регіону України має низку конкурентних переваг на фоні інших областей України. Вони визначаються базовими можливостями соціально-економічного розвитку. Значні переваги розвитку науково-освітнього середовища областей Карпатського регіону безумовно надає їх геополітичне розташування, хоча, з іншого боку, воно визначає загрози міграційних втрат. Окрім того, для регіону характерні порівняно позитивні процеси демовіттворення, що формує сприятливу кількісну основу формування і розвитку інтелектуально-трудоного потенціалу населення.

Найперше проаналізуємо освітнє середовище як осередок активізації інноваційної діяльності, що в наростаючій динаміці може забезпечити технологічний прорив. На рис. 1 відображено темпи зміни базових індикаторів вищої освіти, що демонструють уповільнення темпів зростання кількості аспірантів і докторантів, проте порівняно стабільні тенденції щодо кількості студентів ВНЗ та самих навчальних закладів, котрі готують фахівців з вищою освітою. Уповільнення темпів зростання кількості аспірантів і докторантів у цілому є негативною динамікою, проте такі висновки слід доповнювати співставленням з показниками науково-дослідної діяльності, що буде здійснено нижче. Кількість виконуваних наукових робіт не завжди відображає їх ефективність. Однак виявлена тенденція засвідчує поступову демотивацію населення до здобуття найвищої кваліфікації та потребує більш детального розгляду в розрізі областей Карпатського регіону.

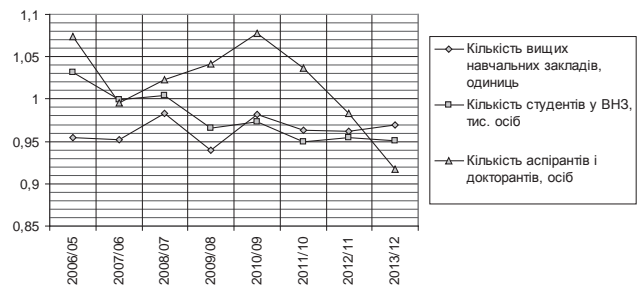

Рис. 1. Темпи зміни базових індикаторів вищої освіти у Карпатському регіоні, 2005–2013 роки*

* Складено автором на основі джерел: [5, 6]

Області Карпатського регіону характеризуються доволі помітною специфікою щодо розвитку освіт-

ного середовища. Нижче проаналізуємо значимість кожної з областей у підготовці фахівців вищої кваліфікації. За кількістю просторового розташування вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації безумовним лідером є Львівщина.

За період 2005-2013 років тут було зосереджено 44% усіх ВНЗ Карпатського регіону, коли на Закарпатську і Чернівецьку області припадало лише по 16%, а Івано-Франківську – 24%. У кількісному вираженні на території Львівщини функціонувало в 2013 році 44 ВНЗ, Івано-Франківщини – 22, Буковини – 17, Закарпаття – 14. Надалі слід ці показники аналізувати в нових умовах з урахуванням поточних процесів реформування вищої освіти й скорочення кількості ВНЗ в Україні згідно вимог МВФ – з 802 до 317 одиниць [7].

Щодо кількості студентів, то значимість Львівської області тут вирізняється ще більше. За 2005-2013 роки в середньому частка студентів Львівщини в загальній їх кількості в Карпатському регіоні становила 57%, коли Закарпаття – лише 10%, Буковини – 13%, Івано-Франківщини – 20%. Загальна кількість студентів усіх ВНЗ Львівської області у 2013 році складала 58,04 тис. осіб. Тут важливо відзначити, що впродовж усіх років, починаючи з 2005 року, на відміну від інших областей Карпатського регіону, для Львівщини характерне постійне зростання кількості студентів. Для інших областей кількість студентів скорочувалась і в 2013 році становила: у Закарпатській області – 10,02 тис. осіб, що в 1,06 більше показника 2005 року; в Івано-Франківській області – 18,25 тис. осіб, що в 0,86 менше показника 2005 року; у Чернівецькій області – 13,7 тис. осіб, що в 0,99 менше показника 2005 року.

У розвинених державах значну роль у здійсненні науково-дослідної діяльності відіграють дослідження, виконані в рамках здобуття наукового ступеня. Як уже говорилось вище, для Карпатського регіону характерне уповільнення темпів зростання кількості аспірантів і докторантів. Особливо стрімкі зростання спостерігались у 2008-2011 роках, проте з 2012 року маємо скорочення осіб, котрі прагнуть здобути найвищу кваліфікацію. У ширшому часовому проміжку, за період 2005-2013 років, кількість аспірантів і докторантів зросла в 1,15 рази – з 3278 до 3761 осіб. Найбільш позитивні динаміки зростання за аналізований період характерні для Львівської і Закарпатської областей.

З позиції визначення значимості областей у підготовці кваліфікованих кадрів та формуванні розвинених освітніх осередків необхідно виявити їх частку за показником кількості аспірантів і докторантів. Домінування Львівської області тут ще більше, аніж за проаналізованими вище освітніми індикаторами. Частка аспірантів і докторантів Львівщини

за останні 9 років становить в середньому 68%, коли Закарпатської області – лише 8%, Чернівецької – 7%, Івано-Франківської – 16%. На фоні високої концентрації осіб, що навчаються, формуються добрі передумови для створення конкурентного середовища зі схильністю до здобуття наукового ступеня. Через те позиції Львівської області за кількістю аспірантів і докторантів є провідними, що надає їй реноме провідного освітнього центру Карпатського регіону з концентрацією основних інтелектуально-трудових ресурсів у місті Львів.

Загалом на Карпатський регіон припадає 11,8% загальної кількості докторів і кандидатів наук в Україні (станом на 2013 рік). Частки областей є наступні [8, с. 2]: у Закарпатській області зайнято 1,0% кандидатів наук і 1,1% докторів наук від загальної кількості в Україні; в Івано-Франківській області зайнято 1,6% кандидатів наук і 1,9% докторів наук від загальної кількості в Україні; у Львівській області зайнято 6,8% кандидатів наук і 7,3% докторів наук від загальної кількості в Україні; у Чернівецькій області зайнято 1,5% кандидатів наук і 1,6% докторів наук від загальної кількості в Україні.

З проведеного аналізу сфери освіти можна стверджувати про деструктивність розривів областей Карпатського регіону за базовими освітніми індикаторами. Долання таких тенденцій може бути дискусійним і вимагати значних ресурсних затрат. Тому такі просторові диференціації слід використовувати як перевагу і підвищувати якість освітнього середовища Львівщини як області з найкращими показниками, яка б концентрувала осіб з високим інтелектуально-трудовим потенціалом і забезпечувала механізми перерозподілу фахівців згідно потреб ринків праці усіх областей Карпатського регіону.

Отож, Карпатський регіон характеризується різним освітнім потенціалом областей, що його формують, а також мінливими тенденціями кількісних показників здобуття вищої та післядипломної освіти. За поточних умов освітня сфера не здійснює той вплив на соціально-економічний розвиток регіону, на який вона здатна за зразком розвинених суспільств. Це підтверджує той факт, що області Карпатського регіону мають вищий рейтинг за інтегральним показником людського розвитку, ніж за рівнем освіти [9, с. 84]. Проте існуючі конфліктні умови будуть приваблювати молодь з інших областей до навчання в освітніх системах українських Карпат, особливо Львівщини. Такі кількісні процеси слід трансформувати в якісні з посиленням конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Додатковий виклик щодо цього формує наростаюча освітня міграція до сусідньої Польщі. Через те освітні системи областей Карпатського регіону змушені підвищувати якість своїх послуг, щоб бути спроможними конкурувати в європейському освітньому просторі.

Якщо аналізувати наукове середовище Карпатського регіону загалом та Буковини зокрема, то слід враховувати, що їх розвиток відбувається на тлі загальнодержавних тенденцій скорочення кількості наукових установ – за 2012-2013 роки на 5,4%; як і в попередні роки, продовжувалася скорочення загальної кількості працівників організацій, які виконували наукові та науково-технічні роботи – на 5,2%; частка виконавців наукових досліджень і розробок у загальній кількості зайнятого населення становила 0,49%, коли в 2011 році – 0,54%, 2012 році – 0,52%; обсяг фінансування витрат на виконання науко-

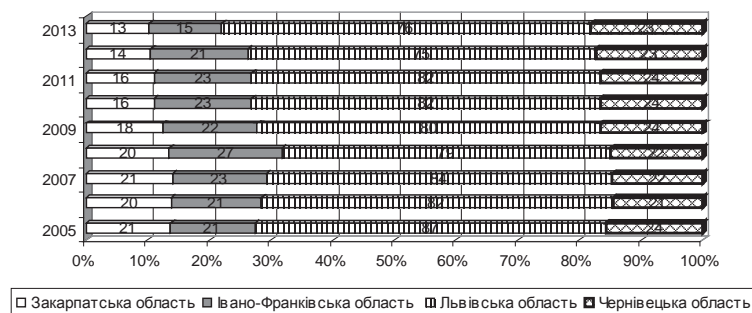

Рис. 2. Вагомість областей Карпатського регіону за кількістю організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, 2005-2013 роки*

* Складено автором на основі джерела: [11]

вих та науково-технічних робіт у 2013 році за рахунок державного бюджету зменшився порівняно з 2012 роком на 4% [10, с. 1, 4]. Це тенденції 2013 року і очевидно, що в умовах військового конфлікту визначені деструктиви будуть лише поглиблюватись.

Як і за освітнім потенціалом, вирізняється розвитком наукової сфери Львівська область (рис. 2). На її території зосереджено більше 50% організацій Карпатського регіону, які виконують наукові та науково-технічні роботи. Якщо брати середній показник за 2005-2013 роки, то 50,6% таких структур здійснювали свою діяльність на території Львівщини, 16,1% – Буковини, 15,2% – Івано-Франківщини і 12,3% – Закарпаття. У кількісному аспекті станом на 2013 рік це 76, 23, 15 і 13 організацій відповідно. У цілому в Карпатському регіоні кількість наукових установ і організацій скоротилась з 2005 року в 0,83 рази, коли працівників – в 0,63 рази.

Аналіз кількості працівників наукових організацій демонструє значне їх скорочення. Лідируючі позиції Львівської області на фоні Карпатського регіону тут ще більше проявляється. За даними офіційної статистики, в її наукових структурах було працевлаштовано за період 2005-2013 років у середньому 68,7% усіх наукових кадрів Карпатського регіону.

Для Чернівецької області цей показник становив 10,9%, Івано-Франківської – 10,5%, Закарпатської – 9,9%. Якщо брати середній показник зайнятих наукових кадрів за 2005-2013 роки, то до базового 2005 року він скоротився найбільше для Львівщини – в 0,83 рази і Закарпаття – в 0,83 рази. Для Івано-Франківської області скорочення становило 0,85 рази, Чернівецької – 0,92. Середнє значення по регіону – 0,84.

Важливим з позиції можливостей розвитку наукової сфери регіону є визначення тенденцій щодо обсягів фінансування наукових та науково-технічних робіт. Тут також домінує Львівська область. На її долю припадало в середньому за 2005-2013 роки 71,5% усіх фінансувань наукової діяльності Карпатського регіону. Для Івано-Франківської області цей показник становив 13,8%, Чернівецької – 7,9%, Закарпатської – 6,8%. Обсяги фінансування для регіону за 2005-2013 роки зросли в 1,67 рази, причому для Чернівецької області найбільше – в 1,92 рази, для Львівської та Івано-Франківської – в 1,66 рази, для Закарпатської – в 1,56 рази.

Обсяг бюджетного фінансування виконання наукових та науково-технічних робіт для областей у 2013 році становив у середньому 63,7% при середньоукраїнському значенні 42,7%. Відзначаємо помітну міжрегіональну диференціацію участі держави у виконанні наукових та науково-технічних робіт: для Закарпаття – 89,8%, Львівщини – 66,4%, Буковини – 56,3%, Івано-Франківщини – 42,2%.

Якщо порівнювати обсяги фінансування у розрахунку на одного науковця, то найкращі тенденції притаманні Івано-Франківській області, частка бюджетного фінансування наукової діяльності котрої є найнижчою (рис. 3). Однак для регіону властиве стрімке скорочення кількості наукових кадрів, зайнятих у наукових структурах – лише 440 осіб у 2013 році. Відтак надалі позитивні динаміки в цьому плані можуть змінитись на скорочення фінансування. З іншого боку, оскільки для наукових установ області наразі в значній мірі вдалось досягнути самофінансування діяльності, це засвідчує про перспективність прикладної значимості результатів їх праці.

Ще один важливий результуючий вимірник ефективності розвитку наукової сфери Карпатського регіону є видача та отриманих охоронних документів на право інтелектуальної власності (рис. 4).

У цьому проявляється спроможність областей продукувати інтелектуальний продукт та їх прагнення захистити прав на нього, що підносить його цінність на вищий рівень. Звертаємо увагу, що на фоні зростання практики захисту прав інтелектуальної власності, звернення на видачу заявок у патентні відомства іноземних держав за останні роки спостерігались лише в Львівській та Івано-Франківській областях, що зумовлено розробкою науково-дослідних програм при фінансуванні інших держав.

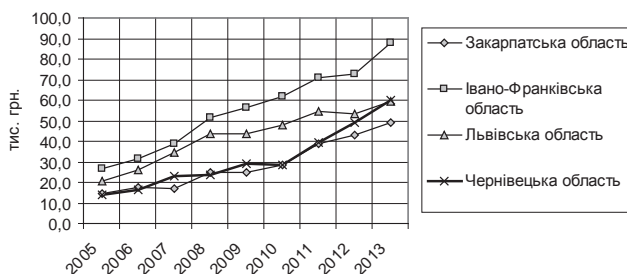

Рис. 3. Динаміка обсягів фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт областей Карпатського регіону в розрахунку на одного працівника, тис. грн., 2005-2013 роки*

* Складено автором на основі джерела: [11]

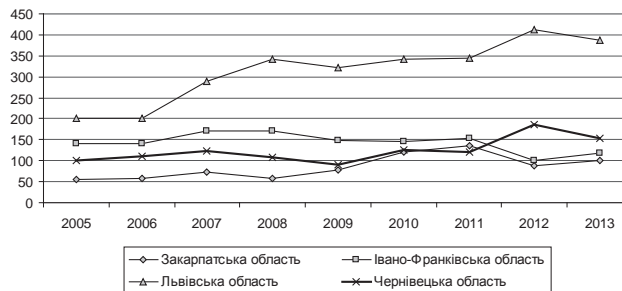

Рис. 4. Динаміка подання заявок на видачу та отримання охоронних документів у Державній службі інтелектуальної власності України з областей Карпатського регіону, одиниць, 2005-2013 роки*

* Складено автором на основі джерела: [11]

Як узагальнення проведеного аналізу наукового середовища областей Карпатського регіону, порівняємо їх частку в загальних показниках зі співвідношенням один до одного (табл. 1).

Отже, розвиток науково-освітнього середовища Карпатського регіону загалом та Чернівецької області зокрема перебуває в площині числених викликів – не лише внутрішніх, але й зовнішніх з формуванням транскордонних міграційних освітніх систем. За поточних тенденцій говорити про спроможність науки й освіти розробляти конкурентоспроможний інтелектуальний продукт складно. Щодо цього значний потенціал має Львівська область, адже на її території зосереджена домінуюча частка наукових установ і зайнятих наукових кадрів. Решта областей перебувають на периферії інноваційних наукових процесів і Буковина належить, на жаль, до цієї групи. У зв'язку з цим необхідно цільово розвивати науково-освітню агломерацію «Львів» з формуванням поліцентричних ареалів притягання кадрів із високими інтелектуально-трудохими характеристиками. Це дозволить концентрувати базовий науковий потенціал з можливістю активізації інноваційної діяльності й розвитку бізнес-середовища, спроможного забезпечити технологічно-сингулярний перехід чи наближення до його ознак. Для решти областей, у тому числі й

Буковини, слід посилювати функціональність економічної спеціалізації зі спроможністю стимулювати інноваційні сфери господарювання зі сприятливими умовами інтелектуальної праці.

Таблиця 1

Питома вага областей у показниках розвитку наукової сфери Карпатського регіону, середнє значення за 2005-2013 роки*

№ з/п	Область	% кількості організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи	% кількості працівників наукових організацій	% обсягів фінансування витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт	% кількості виконаних наукових та науково-технічних робіт	% кількості поданих заявок і отриманих охоронних документів на інтелектуальну власність
1	Закарпатська	<i>min.</i> 12,3	<i>min.</i> 9,9	<i>min.</i> 6,8	<i>min.</i> 5,0	<i>min.</i> 12,6
2	Івано-Франківська	15,2	10,5	13,8	35,4	22,1
3	Львівська	<i>max.</i> 56,5	<i>max.</i> 68,7	<i>max.</i> 71,5	<i>max.</i> 51,1	<i>max.</i> 46,7
4	Чернівецька	16,1	10,9	7,9	8,5	18,6
<i>Карпатський регіон</i>		100	100	100	100	100

* Розраховано автором на основі джерела: [11]

Список літератури:

- Касьяненко В. О. Дослідження сутності інноваційного потенціалу економіки / В. О. Касьяненко // Демократичне врядування. – 2011. – Вип. 8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeVr_2011_8_17.pdf
- Корнілова І. Регіональні інноваційні системи: сутність та підходи до структуризації / І. Корнілова, Т. Білорус // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – № 144. – С. 23-25.
- Решетило В. П. Синергия становления и развития региональных экономических систем: монография / В. П. Решетило; Харьк. нац. акад. город. хоз-ва. – Харьков, 2009. – 218 с.
- Деякі питання оптимізації державних цільових програм і національних проєктів, економії бюджетних коштів та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету міністрів України від 5.03.2014 року № 71: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.gada.gov.ua/laws/show/71-2014-%D0%BF>
- Освіта: Статистична інформація: Державна служба статистики України у Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uzkrstat.gov.ua/statinfo/osvita/vuz.pdf>
- Освіта: Статистична інформація: Державна служба статистики України у Івано-Франківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifstat.gov.ua/>
- ЗМІ: Україна має скоротити кількість вишів і шкіл: Новини освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/news/46348/> (17 березня 2015 року).
- Фахівці вищої кваліфікації України у 2013 році / Державна служба статистики України. – Київ, 2014. – 5 с.
- Семів Л. К. Освітні детермінанти та механізми формування й збереження соціально-демографічного потенціалу Карпатського регіону // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 82-89.
- Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2013 році / Державна служба статистики України. – Київ, 2014. – 6 с.
- Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – К., 2008-2014.

Антохов А.А.

Черновицький національний університет імені Юрія Федьковича

РАЗВИТИЕ НАУЧНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ КАРПАТСКОГО РЕГИОНА КАК ДВИГАТЕЛЯ ИННОВАЦИОННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ

Аннотация

В статье обосновано функциональную значительность образовательной сферы для инновационного развития региона и его бизнес-среды. Проанализирована динамика развития образовательной сферы Карпатского региона Украины согласно базовых индикаторов. Определена значительность областей Карпатского региона Украины согласно количеству высших учебных заведений, студентов в них, аспирантов и докторантов.

Ключевые слова: научно-образовательная среда, образовательная сфера, инновационное развитие, образовательные индикаторы.

Antokhov A.A.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE CARPATHIAN REGION AS A DRIVING FORCE OF INNOVATION ECONOMIC CHANGES

Summary

In the article the functional value of the educational sphere for innovative development of the region and its business environment is reasoned. The dynamics of the educational system of the Carpathian region is analysed using basic indicators. Part of areas of the Carpathian region in accordance to the amount of higher education institutions, students, persons that obtain a scientific degree is defined.

Keywords: scientifically and educational environment, educational sphere, innovative development of the region, educational indicators.

УДК 821.161.2«18»+330.86+94 (477)«20»

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПОГЛЯДИ КОБЗАРЯ І НАШЕ СЬОГОДЕННЯ

Воробйова Л.В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Шевченкова тематика в радянські часи належала до стратегічно-важливих. Учень і послідовник російських революціонерів-демократів, борець за щасливе майбутнє, послідовний матеріаліст-атеїст. На такому Шевченкові виховувались три-чотири покоління читачів. Твори Євгена Сверстюка, Івана Дзюби, Василя Барки та інших авторів, які характеризували Шевченка як поета органічно релігійного, одержимого пророчим духом, були заборонені. Тим більше, не зверталася увага на економічні погляди в світогляді великого Кобзаря. Якраз ці погляди і є об'єктом дослідження автора даної статті.

Ключові слова: суспільно-політичні погляди, економічні погляди, антикріпосницька позиція, революційно-демократичні переконання, світогляд.

Постановка проблеми. Тарас Григорович Шевченко відіграв величезну роль в історії українського народу, в його боротьбі проти соціального рабства і національного гніту, в розвитку передової громадсько-політичної думки. Цим питанням останні роки було присвячено дуже багато публікацій. Проте дуже мало публікацій було присвячено економічним поглядам Кобзаря, хоча на думку автора статті вони в нього були.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічним поглядам Тараса Шевченка присвячені публікації колишнього голови економічної комісії Наукового товариства ім. Т.Шевченка д.е.н., професора Стапана Злупка (нині вже покійного). Ці погляди підтримує і автор даної статті, посилаючись на твори Т.Г. Шевченка та архівні матеріали (див. статтю).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Звернути увагу на формулювання економічних поглядів у світогляді Т.Г.Шевченка.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є: показати формування економічних поглядів та поглядів на модель соціально-економічного розвитку України у світогляді національного генія.

201 рік тому 9 березня 1814 року в селі Моринці (в сучасній Черкаській області) у багатодітній сім'ї кріпосного селянина народився великий син українського народу – Тарас Григорович Шевченко. Тарас був творчою, розсіяною дитиною, полюбляв малювання. Батько сказав про нього пророчі слова: «З його буде або щось дуже добре, або велике ледащо».

І дійсно, Тарас Григорович Шевченко відіграв величезну роль в історії українського народу, в

його боротьбі проти соціального рабства і національного гніту, в розвитку передової громадсько-політичної і економічної думки, літератури і мистецтва нашої Вітчизни.

За свій короткий – 47 років – вік Шевченко встиг створити 240 поезій, із них 8 поем, драму «Назар Стодоля», 9 повістей. У спадщині Кобзаря великий за обсягом щоденник, 250 листів, понад 835 живописних полотен і портретів, рисунків, ескізів, акварелей.

В місті Києві недалеко від Майдану Незалежності (на провулку Т.Г. Шевченка) знаходиться маленький, затишний будиночок. В цьому будиночку в 1846 році жив український поет.

В одній із кімнат ми читаємо слова Максима Рильського:

*Його весна довіку не зів'яне,
Його «Кобзар» нікому не спалить.
Він тут ходив, він тут любив, кияни!
Шапки з голів – і голови схилить!*

І мимоволі схилиєш голову перед великим Кобзарем. Ті почуття, які охоплюють тебе в цю хвилину, на нашу думку, дуже виразно передав український письменник Юрій Збанацький в своєму записі до «Книги вражень» музею 26 жовтня 1944 року: «Я був у кімнаті Тараса Григоровича. Один, серед мертвої тиші. Я застиг в низькому поклоні. Серце моє билось посилено. З грудей вирвався важкий подих, – мені здалося, що то почув я подих його. З сильним враженням вийшов я з цієї святої українського народу. Мій любий Шевченко став мені ще більш близький і рідний».